

କରାଯାଇଥିଲା । ପରେ ପୁଣି ଏହାକୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ମାସିକ 365 ଟଙ୍କା ଏବଂ ସହରାଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ମାସିକ 539 ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ମାସିକ ଆୟ ଏହି ଧାର୍ଯ୍ୟ ଆୟଠାରୁ କମ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ରହିଥବାର ଆକଳନ କରାଯାଇଥାଏ ।

1947 ମସିହାରେ ଆମ ଦେଶର 70% ଲୋକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଥିବା ବେଳେ 2009 ମସିହାରେ ଏହା 31.1% କୁ ଏବଂ 2019 ମସିହାରେ 21.1% କୁ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତି 5 ଜଣରେ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଗରୀବ ଅଟେ । ଏହି ହାର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ 25% ଥିବା ବେଳେ ସହରାଞ୍ଚଳରେ 14% ରହିଛି । ସ୍ୱଚ୍ଛକାଳୀନ ଶ୍ରମ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଆୟର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସବ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ସ୍ୱଚ୍ଛକାଳୀନ ଶ୍ରମ ସହିତ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତିର ସୁଯୋଗ ଆୟର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ହୋଇଥାଏ । ମୋଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଅନୁସୂଚୀତ ଜନଜାତି 43%, ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତିର 29%, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀୟ 21% ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟର 12% ସାଧାରଣତଃ ଦରିଦ୍ର ଅଟନ୍ତି । 2019 ମସିହାର ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଅନୁଯାୟୀ ସହରାଞ୍ଚଳର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖାର ଆୟ ଦୈନିକ ଟ47/- ଥିବା ବେଳେ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଏହା ଟ.32/- ରହିଛି । ସେହିପରି ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୈନିକ 2100 କ୍ୟାଲୋରିର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିବା ବେଳେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଏହା 2400 କ୍ୟାଲୋରି ରହିଛି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଜଣେବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଦୈନିକ 56.7 ଥିବା ବେଳେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଟ41.10ର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । 2019 ମସିହା ଅନୁଯାୟୀ ଆମଦେଶର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଦୈନିକ 1.9 ଡଲାର ରହିଛି । ଯାହା ନାଇଜେରିଆ ଓ କଂଗୋ ପରି ଦେଶଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଉପରେ ରହିଛି ।

ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କାରଣ (Causes of Poverty) : ଆମ ଦେଶରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦେଖାଯିବାର ଅନେକ କାରଣ ରହିଛି । ଦେଶରେ ଆୟର ସ୍ତର ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ ତଥା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଲୋକମାନେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କାରଣଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

1 - ନିମ୍ନ ସ୍ତରର ଆୟ (Low Level Income) : ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ସାଧାରଣତଃ ନିରକ୍ଷର ଓ ଗରିବ । ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଆୟ ମଧ୍ୟ ଅତି ନିମ୍ନ ସ୍ତରର । ରୋଜଗାର କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିମାଣର ସୁସ୍ଥ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବାକୁ ପାଇନଥାନ୍ତି । ସୁସ୍ଥ ଖାଦ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ । ଏହା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ସେମାନେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

2 - ଜନସଂଖ୍ୟାର ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧିହାର (High Growth of Population) : ଆମଦେଶରେ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାରଣ । ଅଶିକ୍ଷା, ନିରକ୍ଷରତା, ଧାର୍ମିକ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ତଥା କମ୍ ରୋଜଗାର ପରି ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା ଦ୍ରୁତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବାରୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅତି ଉଚ୍ଚ ଆକାର ଧାରଣ କରିଛି । ଭାରତରେ ଜନସଂଖ୍ୟାର ବାର୍ଷିକ ବୃଦ୍ଧିହାର ପାଖାପାଖି ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ । ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉନଥିବାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଆୟ କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଫଳରେ ଶ୍ରମର ଯୋଗାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ମଜୁରୀ ହ୍ରାସ ପାଏ ଏବଂ ଗରିବ ଲୋକମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗରିବ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

3) ଭୂମି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତି ବଣ୍ଟନରେ ଅସମାନତା (Unequal Distribution of Land and other assets): ଭୂମି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିସମ୍ପତ୍ତି ଯଥା - ସୁନା, ରୂପା ଏବଂ କମ୍ପାନୀର ଅଂଶଧନ (Share) ଇତ୍ୟାଦି ସାଧାରଣତଃ ଆୟର ଉତ୍ସ ହୋଇଥାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ଏହି ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ପରିସମ୍ପତ୍ତି ବଣ୍ଟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁତ ଅସମାନତା ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ସମ୍ପତ୍ତି ସୀମିତ ଲୋକଙ୍କ ନିକଟରେ ଥିଲାବେଳେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କ ନିକଟରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ପରିମାଣରେ ସମ୍ପତ୍ତି ରହିଛି । ଏହି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଧନୀ ଲୋକମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଧନୀ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଗରୀବ ଲୋକମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗରୀବ ହେଉଛନ୍ତି । (Rich getting richer and poor getting poorer) । ଏଣୁ ଆମ ଦେଶରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରେ ଆଶାନ୍ୱରୁତ ହ୍ରାସ ହୋଇପାରୁନାହିଁ ।

4) ସ୍ୱଳ୍ପ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା (Low productivity) : ଆମ ଦେଶରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ସାଧାରଣତଃ

କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାନ୍ତି । ହିସାବରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ 65 ଭାଗରୁ ଅଧିକଲୋକ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚଳିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଜମିର ପରିମାଣ କମ୍ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । 1970-71 ମସିହାରେ ପରିବାରପିଛା ହାରାହାରି ଜମିର ପରିମାଣ 2.3 ହେକ୍ଟର ଥିଲା ବେଳେ 1991-92 ମସିହା ବେଳକୁ ଏହା ହ୍ରାସ ପାଇଁ 1.42 ହେକ୍ଟରକୁ ଖସି ଆସିଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆମ ଦେଶରେ ଜମିର ଉତ୍ପାଦିକା ହାର ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ । 2004-05 ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ଜାପାନ ଓ ଚୀନ ପରି ଦେଶ ମାନଙ୍କର ହେକ୍ଟର ପିଛା ଧାନ ଉତ୍ପାଦନ ଯଥାକ୍ରମେ 73.7 କିଣ୍ଟାଲ, 65.8 କିଣ୍ଟାଲ ଓ 62.7 କିଣ୍ଟାଲ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଆମଦେଶ ଭାରତରେ ଏହା ମାତ୍ର 29.1 କିଣ୍ଟାଲ ଅଟେ । ଏଥିରୁ ଆମ ଦେଶର କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ହାର ସହଜରେ ଅନୁମେୟ । ଏହି ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଶର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଲୋକଙ୍କର ଆୟର ସ୍ତର ଅତି କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ସ୍ୱଳ୍ପ ଆୟ ଯୋଗୁ କୃଷିରେ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରିନପାରିବା ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚଳୁଥିବା କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ ତଥା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

5) ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗର ଅଭାବ (Lack of Employment Opportunity) : ବେକାରୀକୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଏକ ପ୍ରତିଫଳନ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ଆମ ଦେଶରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦ୍ରୁତଗତିରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ବେଳେ ସେଇ ଅନୁପାତରେ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଦେଶରେ ବେକାରୀ ମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ି ବଢ଼ିଚାଲିଛି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର ନିଯୁକ୍ତି ବୃଦ୍ଧିର କୌଶଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଉପରେ ସେତେ ବେଶୀ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇନଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ବେକାରୀ ଏକ ଭୟଙ୍କର ସମସ୍ୟା ରୂପେ ଦେଖାଦେଇଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହାରରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟୁଛି ।

6) ରଣମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି (Growing Indebtedness):

ଆମ ଦେଶର ଗାଁ ଗହଳିରେ ଗରିବ ଲୋକମାନେ ସାଧାରଣତଃ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଳ୍ପ ଆୟ ହେତୁ କୃଷିରେ ବିନିଯୋଗ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଗାଁର ସାହୁକାର, ମହାଜନ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କଠାରୁ ଟଙ୍କା କରଜ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ସବୁ କରଜର ସୁଧ ମାତ୍ରା ବହୁତ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଚାଷଜମି, ଗୃହ ଓ ଗହଣା ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ଧା ପକାଇ ଟଙ୍କା କରଜ କରିଥାନ୍ତି । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ ଏଇ କରଜ ପରିଶୋଧ କରି ନ ପାରି ମହାଜନର ରଣ ଯନ୍ତ୍ରାରେ ପଡ଼ି ଶୋଷିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଜମିବାଡ଼ି ହରାଇ ଦରିଦ୍ରରୁ ଅତି ଦରିଦ୍ର ହୋଇଥାନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ଏଥିପାଇଁ କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ପଛାଇ ନ ଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହି ରଣ ମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧିର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହୋଇଥାଏ ।

ବିଶିଷ୍ଟ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀ ଦାଣ୍ଡେକରଙ୍କ ଆକଳନ ଅନୁଯାୟୀ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଦରିଦ୍ର ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ 20 ଭାଗ ଲୋକ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ଛାଡ଼ି ସହରକୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ସହରରେ ବାସ କରୁଥିବା ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଦରିଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱଳ୍ପ ମଜୁରୀରେ ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ କାମ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଉନ୍ନତି ହୋଇ ନଥାଏ ବରଂ ସେମାନେ ସେଇ ଦରିଦ୍ର ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (Poverty Alleviation Programmes) :

ଭାରତରେ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଅଛି । ଅନଗ୍ରସରତା ଓ ଆର୍ଥିକନୀତିକ ବୈଷମ୍ୟ ଆମ ଦେଶରେ ଗଣଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହୋଇଥିବାରୁ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ବୈଷମ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପଞ୍ଚ ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପମାନଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଅଛି । ଏଥିପାଇଁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା ଉଚ୍ଛେଦ, ଜମିର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ବଳକା ଜମିକୁ

ଭୂମିହୀନ ତଥା କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନ କରିବା ପରି ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ସେହିପରି ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁତ କଳକାରଖାନା ସହିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ଏବଂ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଛି । ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଜଳଯୋଗାଣ, ଯୋଗାଯୋଗ ଓ ପରିବହନ ତଥା ବିଦ୍ୟୁତିକରଣ ପରି ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସାମାଜିକ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ଚତୁର୍ଥ

ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା (1969-74) ଏବଂ ପରେ ଷଷ୍ଠ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା (1980-85) ସମୟରୁ ଏକ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ କର୍ମ ନିୟୋଜନ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ତଦନୁଯାୟୀ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ଆସୁଅଛି । ସମୟ କ୍ରମେ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ସେଇସବୁ ଯୋଜନାରେ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

1. ସଂକ୍ଷେପରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

- କ) ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ କହିଲେ ?
- ଖ) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କିପରି ଆକଳନ କରାଯାଏ ?
- ଗ) ଭାରତରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କାରଣଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?
- ଘ) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

2. ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

- କ) ଚରମ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ
- ଖ) ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ କ୍ୟାଲୋରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ସହରାଞ୍ଚଳ କ୍ୟାଲୋରୀ ଆବଶ୍ୟକତା
- ଗ) ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଓ ସହରାଞ୍ଚଳ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ

3- ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ଲେଖ ।

- କ) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା (BPL)
- ଖ) ସ୍ୱଚ୍ଛ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା
- ଗ) ସହରାଞ୍ଚଳ ଦରିଦ୍ର

4- ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

- କ) ଜଣେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ରହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୈନିକ ପରିମାଣର ଖାଦ୍ୟସାର ଆବଶ୍ୟକ ।
- ଖ) 1991-92 ମସିହାରେ ଦେଶରେ ପରିବାର ପିଛା ହାରାହାରି ଜମିର ପରିମାଣ ହେକ୍ଟର ।
- ଗ) ଷଷ୍ଠ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ।

* * *

ଚତୁର୍ଥ ପାଠ

ବେକାରୀ (Unemployment)

ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ପରି ଏକ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟା ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଭାବେ ଦେଖାଦେଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ସମୟରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିଯୋଜନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବେକାରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । 1951 ମସିହାରେ ପ୍ରଥମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ ସମୟରେ ଦେଶରେ ବେକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା 3.3 ନିୟୁତରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଭାରତରେ ବେକାରୀ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ କି ପ୍ରକାର ଓ କ'ଣ କ'ଣ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ତାହା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାକୁ ସାଧାରଣତଃ ତିନୋଟି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରାଯାଏ ।

ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :-

1. ଦେଶର ଶ୍ରମଶକ୍ତି ଦେଶର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ଅଟେ ।

2. ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ଲୋକ ଯେଉଁମାନେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ, ସେମାନେ ବେକାରୀ ବା ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।

3. ସାଧାରଣ ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି କମ୍ ବା ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇଥାଏ ।

1. ଦେଶର ଶ୍ରମଶକ୍ତି ଦେଶର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ : 1991 ମସିହାର ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଆମ ଦେଶରେ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର 37.6 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲାବେଳେ 2011 ମସିହା ଜନଗଣନାରେ ଏହା 39.8 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ଜାତୀୟ ନମୁନା ସର୍ଭେ (National Sample Survey) ର ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଆମ ଦେଶର ଶ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ମହିଳା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅତିକମ୍ । 2011 ମସିହାର ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଦେଶରେ ମହିଳା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା 25.6 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।

2. ବେକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ : ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି କୌଣସି ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୋଜିତ ନଥାଏ ବା କିଛି ରୋଜଗାର କରୁନଥାଏ, ତା ହେଲେ ତାକୁ **ବେକାର** ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେହିପରି ଜଣେ କିଛି ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୋଜିତ ରହି ଆଉ କିଛି ଦିନ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥାଏ, ତାକୁ **ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ** କୁହାଯାଏ । ଏକ ଆକଳନରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବେକାରୀ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସହରାଞ୍ଚଳ ଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଭାରତରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଋତୁଭିତ୍ତିକ ହୋଇଥିବାରୁ ଏବଂ ଦେଶରେ ଅଣକୃଷି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ବିକାଶ ହୋଇନଥିବାରୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବେକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ।

ଆୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିଯୁକ୍ତିକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଜଣେ ଶ୍ରମିକ କୌଣସି ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ତାର ଯେଉଁ ରୋଜଗାର ହୁଏ ତାହା ତା' ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇନଥିବାରୁ ସେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କହିବାକୁ ଗଲେ ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ବେକାରୀ ହେତୁ ଯେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟହୋଇ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇପାରିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ସେ ନିଯୁକ୍ତି ତାର ମନମୁତାବକ ହୋଇ ନଥାଏ କିମ୍ବା ତା'ର ଯୋଗ୍ୟତା, ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ତାଲିମ ଅନୁରୂପ ହୋଇନଥାଇପାରେ । ସାଧାରଣତଃ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଏପ୍ରକାର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ।

3. ନିଯୁକ୍ତିର ସ୍ୱଳ୍ପ ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି : ନିଯୁକ୍ତି ସମସ୍ୟାର ସାଧାରଣତଃ ଦୁଇଟି ଦିଗ ଥାଏ । ଯଥା: **ପରିମାଣାତ୍ମକ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ** । ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଆକାର ତୁଳନାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ସ୍ଥିତିକୁ ପରିମାଣାତ୍ମକ ଦିଗ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିବାବେଳେ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତିକୁ ନିଯୁକ୍ତି ସମସ୍ୟାର ଗୁଣାତ୍ମକ ଦିଗ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ତୁଳନାରେ ଆମ ଦେଶର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ହାରାହାରି ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ ଅଟେ । କାରଣ ଉନ୍ନତ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଶ୍ରମିକମାନେ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ଉନ୍ନତ ଓ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାବେଳେ ଆମଦେଶର ଶ୍ରମିକମାନେ

ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରିଥା'ନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ ଆୟ ମଧ୍ୟ କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରଣର ମାନବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିନଥାଏ ଏବଂ ସେମାନେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ।

ବେକାରୀର ପ୍ରକାର ଭେଦ :

ବେକାରୀ ସାଧାରଣତଃ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାରର ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଯଥା :- ରତ୍ନକାଳୀନ ବେକାରୀ, ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ, ସଂଘାତଜନିତ ବେକାରୀ, ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ଓ ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ । ନିମ୍ନରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବିଶଦଭାବେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି :

1. ରତ୍ନକାଳୀନ ବେକାରୀ : ଭାରତ ପରି କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶରେ ଏ ପ୍ରକାର ବେକାରମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟୋଜିତ ଥିବା ଶ୍ରମିକମାନେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି ସମୟ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଦିନମାନଙ୍କରେ କୌଣସି କାମ ପାଇନଥା'ନ୍ତି । ତା'ର କାରଣ ହେଲା, ଆମ ଦେଶର କୃଷି ମୌସୁମୀବାୟୁ ପ୍ରବାହ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ଏବଂ ଆମ ଦେଶରେ ଜଳସେଚିତ ଜମିର ପରିମାଣ ମଧ୍ୟ କମ୍ ଅଟେ । ତେଣୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟକରୁଥିବା ଶ୍ରମିକମାନେ କେବଳ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ସମୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ବେକାର ରହିଥା'ନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ **ରତ୍ନକାଳୀନ ବେକାରୀ** କୁହାଯାଏ ।

2. ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ : ଏହି ପ୍ରକାର ବେକାରୀରେ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ ବା ବଳକା ଶ୍ରମିକକୁ ଉଚ୍ଚ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବାହାର କରିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ଏହାର କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିନଥାଏ । ଭାରତରେ ଏହି ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଖ୍ୟତଃ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଦେଖାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକ ଏକର ବିଶିଷ୍ଟ ଚାଷ ଜମିରେ ଫସଲ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇଜଣ ଲୋକର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲାବେଳେ ଯଦି ସେଥିରେ ଆଉ 4 ଜଣ ଲୋକ ନିୟୋଜିତ ହୁଅନ୍ତି ତେବେ ସେହି ବଳକା 4 ଜଣଙ୍କୁ **ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ** କୁହାଯିବ । ସେହି 4ଜଣଙ୍କୁ କାମରୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହ୍ରାସ ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା ନଥାଏ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ନିୟୋଜନର ସମ୍ଭାବନା କମ୍ ଥିବାରୁ ଏ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା

ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ସହରାଞ୍ଚଳରେ ରିକ୍ତାଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଅଧିକ ରିକ୍ତାଚାଳକ ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ଏ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ଦେଖାଯାଇଥାଏ ।

3. ସଂଘାତ ଜନିତ ବେକାରୀ : ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦିନକୁ ଦିନ ନୂଆ ନୂଆ ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରଚଳନ ଓ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ ହେତୁ ବେଳେବେଳେ ଅନେକ ଦ୍ରବ୍ୟର ଚାହିଦା ବଜାରରେ କମିଯାଏ ଓ ସେଥିପାଇଁ ଶିଳ୍ପପତିମାନେ ସେ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ବନ୍ଦ କରିଦିଅନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟୋଜିତ ଥିବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଛଟେଇ କରିଦିଆଯାଏ । ଛଟେଇ ହୋଇଥିବା ସେହି ଶ୍ରମିକମାନେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବେକାର ହୋଇ ରହିଥା'ନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାକୁ **ସଂଘାତଜନିତ ବେକାରୀ** ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏ ପ୍ରକାର ବେକାରୀ ଅଧିକମାତ୍ରାରେ ଦେଖାଯାଇଥାଏ ।

4. ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ : କୌଣସି ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯଦି ସମ୍ବଳ ବା ପୁଞ୍ଜିର ଅଭାବ ହେତୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଅଥବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଛଟେଇ କରାଯାଏ, ତା'ହେଲେ ସେ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାକୁ **ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ** ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏ ପ୍ରକାର ବେକାରୀ ସାଧାରଣତଃ ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ପରି ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଦେଖାଯାଇଥାଏ ।

5. ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ : ସାଂପ୍ରତିକ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି । ଏଥିପାଇଁ ଶ୍ରମିକ ବଦଳରେ ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ବ୍ୟବହାର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କରାଯାଉଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା କିଛି ଶ୍ରମିକ ବେକାର ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କଂପ୍ୟୁଟରର ପ୍ରଚଳନ ହେବା ପରଠାରୁ ଉଭୟ କୃଷି ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରମିକ ନିଯୁକ୍ତି ହ୍ରାସ ପାଇ ଆସୁଛି । ଆମଦେଶ ଭାରତ ପରି ଅଧିକ ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଦେଶ ପାଇଁ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିକାରକ ଅଟେ । ଏହି ସମସ୍ୟା ହେତୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇପାରିନଥା'ନ୍ତି । ଏ ପ୍ରକାର ବେକାରୀକୁ **ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ**

କୁହାଯାଏ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଅପେକ୍ଷା ସହରାଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ଅଧିକ ହୋଇଥିବାରୁ ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଏ ପ୍ରକାର ବେକାରମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ।

ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣ :-

ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ନିମନ୍ତେ ସରକାର ବିଭିନ୍ନ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇଛନ୍ତି । ଷଷ୍ଠ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ସମୟରୁ ଏ ସମସ୍ୟାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ବେକାରୀମାନଙ୍କୁ ନିୟୁତ୍ତି ସୁଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିକାଶ କରିବା ସହିତ ଅଧିକ ନିଯୋଜିତ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ତାଲିମ୍ବର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ବେକାରୀମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦେବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମାତ୍ମକ କେନ୍ଦ୍ର,

ଶିକ୍ଷା ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯିବା ସହ ରାଜ୍ୟସରକାର ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷାରେ ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମାତ୍ମକ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ସାମିଲ କରିଛନ୍ତି । ସେ ସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନିୟୁତ୍ତି ସୁଯୋଗ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଅଧିକ କଳକାରଖାନା ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କମାନେ ରଣ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସଫଳ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିଲେ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷର ବିକାଶ ହେବା ସହିତ ଶ୍ରମିକ ନିଯୋଜନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ମଧ୍ୟ ସହାୟକ ହୋଇପାରିବ ।

ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ NREP, RLEGP, TRYSEM, SEPUP, SEEUY, JRY, NRY, EAS, PMRY, ଓ Skill Development ପରି ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ତୁମ ଅଞ୍ଚଳ (ପଞ୍ଚାୟତ / ଡାକ୍ତରୀ)ରେ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କର ଏବଂ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶ୍ରେଣୀଗୃହରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

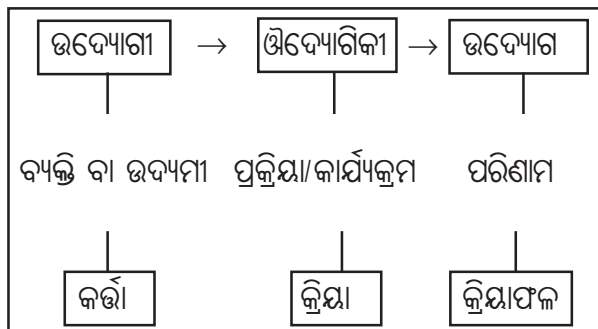
- ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦିଅ ।
 - ଆମ ଦେଶରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?
 - ସହରାଞ୍ଚଳଠାରୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବେକାର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ କାହିଁକି ?
 - ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ କି' କି' କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ?
 - ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବେକାରୀ ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କର ।
- ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।
 - ବେକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ (ଖ) ରତ୍ନକାଳୀନ ବେକାରୀ ଓ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ
 - ସଂଘାତ ଜନିତ ବେକାରୀ ଓ ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ
- ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଚିତ୍ରପଟଣା ଲେଖ ।
 - ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ (ଖ) ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ
 - ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ
- ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।
 - ଆମ ଦେଶରେ ---- ମସିହାରେ ପ୍ରଥମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ।
 - 2011 ମସିହା ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଦେଶରେ ମହିଳା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ---- ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।
 - ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ ନିଯୋଜନକୁ ---- ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

* * *

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ
ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ
(Enterprise Development)
ପ୍ରଥମ ପାଠ
ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ
(Entrepreneurship)

ଚାକିରୀ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୃତ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଛାଡ଼ି ନିଜସ୍ବ ଉଦ୍ୟୋଗ ବା ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ବା ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ କୁହାଯାଏ । ବ୍ୟବସାୟ ବା ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତାକୁ ଉଦ୍ୟୋଗୀ କୁହାଯାଏ । ସେହିପରି ବ୍ୟବସାୟ ବା ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପରିଣାମାତ୍ମକ ଏକକକୁ ଉଦ୍ୟୋଗ (Enterprise) କୁହାଯାଏ । ନିମ୍ନୋକ୍ତ ରେଖାଚିତ୍ରରେ ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବ୍ୟାକରଣଗତ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କୁ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତିର ସୁଯୋଗ ଦେବା ବ୍ୟତୀତ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ରୋଜଗାର ଓ ବୃତ୍ତିର ବିସ୍ତାର ଭଳି ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟର ଉନ୍ନତି କଷ୍ଟେ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗ ସୃଷ୍ଟିକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ । କାହିଁକି ନା ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କଞ୍ଚାମାଲ ବା ଉପାଦାନ

ଯୋଗାଣକାରୀ, ପରିବହନକାରୀ, ବିଭିନ୍ନ ଯୋଗାଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାକାରୀ, ବିତରଣକାରୀ ତଥା ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାପନକାରୀ ଫାର୍ମ, ହିସାବ ତଦାରଖକାରୀ ଫାର୍ମ ଓ ଓକିଲ ଆଦିଙ୍କର ସେବା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ଦେଶର ସାମଗ୍ରିକ ବିକାଶରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ ।

ଦେଶର ସାର୍ବଜନୀନ ବିକାଶରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ମହତ୍ତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ସତ୍ତ୍ୱେ ଖୁବ୍ କମ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ୟୋଗକୁ ଏକ ବୃତ୍ତି ଭାବେ ବାଛିଥାନ୍ତି । ସାଧାରଣରେ ଧାରଣା ରହିଛି ଯେ, ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ କେବେ କେବେ ଜନ୍ମ ନେଇଥାନ୍ତି ।

ତେବେ କୌଣସି ସମାଜ ତା’ର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ଫଳବତୀ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କର ଜନ୍ମ ସୁଯୋଗକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ବା ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଯୋଜନାକୁ ଉତ୍ତମୋତ୍ତମ କରିବାକୁ ହେଲେ ଉଦ୍ୟୋଗକୁ ଏକ ବୃତ୍ତି ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଳ୍ପ ବୟସରୁ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇବା ସହ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ହେବା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଉଦ୍ୟୋଗ ବୃତ୍ତିଚୟନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବୃତ୍ତି ପାଇଁ କାହାର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ନ ହୋଇ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବୃତ୍ତି ଯୋଗାଇବା ସହ ବିଭିନ୍ନ ଆର୍ଥିକ ଓ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ବିକ ସୁବିଧାସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଥାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗକୁ ବୃତ୍ତି ଭାବେ ବାଛିବା ଅର୍ଥ ଏକ ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ

ସୃଷ୍ଟି କରିବା, ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଜନ୍ମ ନେଇଥାନ୍ତି ।

ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ସଂକଳ୍ପନା (Concept of Entrepreneurship) :

“ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ” ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରମୁଖ ଚାରିଟି ନିୟାମକ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ନିୟାମକ । ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ନିୟାମକଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଭୂମି, ଶ୍ରମ ଓ ପୁଞ୍ଜି । ତେବେ, ଉତ୍ପତ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ (Entrepreneurship) ଶବ୍ଦଟି Entreprenede ନାମକ ଫରାସୀ ଶବ୍ଦରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଛି । ଯାହାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ହେଲା ‘ସୈନ୍ୟ ଅଭିଯାନ ଉପକ୍ରମ’ । ଅର୍ଥନୀତି ସହ ଏହାର ଆଦୌ ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ । ତେବେ ଯୁଦ୍ଧ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ପୁନଃରୁଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଚାଲିଥିଲା ବୋଲି ଆମେ ଇତିହାସରେ ପଢ଼ିଛେ । ସୁତରାଂ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ପରିଚାଳନାରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଶବ୍ଦର ଅନୁପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଯୁଦ୍ଧ କେବେ କଦବା ହୋଇଥାଏ ମାତ୍ର ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ସବୁଦିନେ ଯୁଦ୍ଧଦେହି ଡାକରାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ଅନବରତ ନୂଆ ନୂଆ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ନୂତନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା, ନୂତନ ସାଧନର ଅନୁସନ୍ଧାନ, ପ୍ରାବିଧିକ ନବୀକରଣ, ବ୍ୟବସାୟିକ ଉନ୍ନତିକ୍ଷେତ୍ର ନୂତନ ବଜାର ଅନ୍ୱେଷଣ ଆଦି ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ସଦା ତତ୍ପର ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥାଏ ।

ଫରାସୀ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ରିଚାର୍ଡ୍ କାଣ୍ଟିଲନ୍ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଶବ୍ଦକୁ ପ୍ରଥମ କରି ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରଚଳିତ କରିଥିଲେ । ସେ ଔପଚାରିକ ଭାବେ ଉଦ୍ୟୋଗୀର ସଂଜ୍ଞା “ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦରରେ ଉତ୍ପାଦନର ମାଧ୍ୟମକୁ କିଣି ଭବିଷ୍ୟତରେ ଉତ୍ପାଦକୁ ଅନିଷ୍ଠିତ ଦରରେ ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ” ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଥିଲେ । ସେବେଠାରୁ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାରକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବା ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣର ଅର୍ଥ

ଆଶଙ୍କା ଓ ଅନିଷ୍ଠିତତା ବହନକାରୀ, ଉତ୍ପାଦକ ସଂସାଧନ ସଂଯୋଜନାକାରୀ, ନୂତନ ଉତ୍ପାଦ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନକାରୀ ଓ ପୁଞ୍ଜି ପ୍ରାବଧାନ ଆଦିକୁ ବୁଝାଇଥାଏ ।

ଏଠାରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ପରିଭାଷା ବା ସଂଜ୍ଞା ଉଲ୍ଲେଖ କଲାବେଳେ କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଏହା ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସୃଜନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟ; ଯେଉଁଥିରେ ଆବଶ୍ୟକତା ଚିହ୍ନଟକରଣ, ସଂସାଧନ ସଂଗ୍ରହ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ ସଂଯୋଜନା ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯୋଗାଣ, ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶକାରୀଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ଫେରସ୍ତ ଏବଂ ନିଜ ପାଇଁ ଲାଭ ଆଦି ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଆଶଙ୍କା ଓ ଅନିଷ୍ଠିତତା ମଧ୍ୟରେ କରାଯାଇଥାଏ । ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର କେତେକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ଜାଣିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (Characteristics of Entrepreneurship) :

ଉଦ୍ୟୋଗୀ, ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଓ ଉଦ୍ୟୋଗର ବିଶ୍ଳେଷଣ ବେଳେ ଆଗରୁ ଜାଣିଛେ ଯେ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ କହିଲେ ଉଦ୍ୟୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ସୁତରାଂ, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବୃତ୍ତିଚୟନରେ ନିଜସ୍ୱ ଉଦ୍ୟୋଗ/ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ବେଳେ ତାହାର ବଜାର ସୁଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ, ସାହାସର ସହ ବଜାର ସୁଯୋଗର ସଦୁପଯୋଗ, ଆବଶ୍ୟକ ପୁଞ୍ଜି ଯୋଗାଡ଼ ଆଦି ନିପୁଣତାର ସହ କରିବା ଦରକାର, ଯେପରି ସେ ଏକ ପ୍ରତିଭାବାନ ଉଦ୍ୟୋଗୀ/ବ୍ୟବସାୟୀ ଭାବେ ପରିଚିତ ହେବ । ନିମ୍ନରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀକରଣକୁ ଏକ ବୃତ୍ତି ଭାବେ ଚୟନ କରିବା ପାଇଁ ତମେ କିପରି ପ୍ରଭାବିତ ହେବ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ମନେରଖିବାକୁ ହେବ, ତୁମ ପାଖରେ ସାଧନ ସୀମିତ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଅଭିଳାଷୀ ନୁହେଁ । ତୁମକୁ ତୁମର ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ତର ଓ ଉପଲବ୍ଧ ସାଧନର ବହୁ ଉପରକୁ ତଥା ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଉପଲବ୍ଧ ପାଇଁ ମହାଭୂକାଂକ୍ଷା ପୋଷଣ କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଆଜି ହିଁ ଆରମ୍ଭ କର । ମନେରଖ, କ୍ରିୟା ବହୁଗୁଣିତ ହେବା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଅଭିଳାଷୀକୁ ଛୁଇଁଥାଏ ।

୧. ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (Systematic Activity) : ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ କୌଶସି ଚମତ୍କାରୀ ନୁହେଁ ବା ସଂଯୋଗବଶତଃ ହୋଇନଥାଏ । ଏହା ଏକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମିକ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଏଥିପାଇଁ କିଛି ସ୍ୱଭାବଗତ ନିପୁଣତା ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ । ଏସବୁକୁ ଔପଚାରିକ ତଥା ପେଶାଦାର ଶିକ୍ଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଅଥବା ନିରୀକ୍ଷଣ ଓ କର୍ମ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦ୍ୱାରା ଶିଖିବା, ଅର୍ଜନ କରିବା ବା ବିକଶିତ କରିହେବ । ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଏହି ପ୍ରକାରର ବୁଝିବା ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଯେ ଜନ୍ମ ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକକଥାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିହେବ ।

୨. ଆଇନସଂଗତ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଦିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (Lawful and Purposeful Activity) : ଆଇନସଂଗତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେବା ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହି କଥା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଜଣେ ବେନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଯଥାର୍ଥ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିପାରେ, କାରଣ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ସହ ଆଶଙ୍କା ସହବନ୍ଧିତ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଭିତ୍ତିକ ହେବା ସଂଗେ ସଂଗେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଫାଇଦା ତଥା ସାମାଜିକ ଲାଭଦାୟୀ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୩. ସୃଜନଶୀଳତା (Innovation) : କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଜନଶୀଳତା ଖର୍ଚ୍ଚ କାଟି ଅଥବା ଆୟବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି ଉଭୟ ହୋଇପାରିଲା ତାହେଲେ ବେଶ୍ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ । ଯଦି କିଛି ବି ନ ହେଲା, ତଥାପି ସୃଜନଶୀଳତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ଏକ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହେବ ।

ପ୍ରକୃତରେ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ସହ ସୃଜନଶୀଳତା ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କାରଣ ଏହା ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସୃଷ୍ଟିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ତୁମେ ନିଶ୍ଚିତ ଉପଲବ୍ଧ କରିବ ଯେ

ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିନା କୌଣସି ଜଡ଼ ପଦାର୍ଥ ସମ୍ବଳ ପଦବାଚ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଉତ୍ପାଦନର ବିଭିନ୍ନ କାରକକୁ ଏକାଠି କରି ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଚାହିଦା ମୁତାବକ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଆୟ ଓ ସମ୍ପତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଜନଶୀଳତା ଚାଲୁଥିବା ଉଦ୍ୟୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦ କରୁଥିଲେ ବି, (ଯଥା ଜେରକ୍ ମେସିନ/କାର୍ବନ କାଗଜଶିଟ୍ଟକୁ ଓ ମୋବାଇଲ ଶିକ୍ଷ ପୁରୁଣା ଲାଣ୍ଡଲାଇନ୍ ଶିକ୍ଷ ଇତ୍ୟାଦି) ଏ ପ୍ରକାର ନୂତନ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣରୁ ମିଳୁଥିବା ଆର୍ଥିକ ଫାଇଦା ଯୋଗୁଁ ଏହା ସୃଜନାତ୍ମକ ଅବକ୍ଷୟ ଭାବେ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ସୃଜନାତ୍ମକ କାହିଁକି ନା ଏହା ନବୀନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନୂଆ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରେ, ନୂତନ ବଜାରର ଓ ନୂତନ ସାଧନଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରେ, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ଉଦ୍ଭାବନ ଏବଂ ପରିମାର୍ଜିତ ସାଂଗଠନିକ ଢାଞ୍ଚାରେ ଆହୁରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ଶସ୍ତା ଓ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଉତ୍ପାଦନ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଏବଂ ପରିବେଶ ପାଇଁ କମ୍ କ୍ଷତିକାରକ ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ପ୍ରାୟତଃ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ନୂତନ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ବୈପ୍ଳବିକ ଉଦ୍ଭାବନକାରୀ ନୁହନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ବିକଶିତ ନୂତନ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ସେମାନେ ପ୍ରଥମ/ଦ୍ୱିତୀୟ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କର କୃତିତ୍ୱ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ ।

୪. ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ (Organisation of Production) : କୌଣସି ଉତ୍ପାଦ ସୃଷ୍ଟିରେ ଆବଶ୍ୟକ ନିକ୍ଷା ଓ ସ୍ଥାନ, ସମୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉପଯୋଗୀତା ଆଦି ପାଇଁ ଭୂମି, ଶ୍ରମ, ପୁଞ୍ଜି ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ସାଧନର ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରୟୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ ସୁଯୋଗର ଉପଲବ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଆବଶ୍ୟକ ସମ୍ବଳ/ସାଧନ ସହାୟତାରେ ଏକ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ବା ଫାର୍ମ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ କିଛି ବି

ସମ୍ବଳ/ସାଧନ ନଥାଇ ପାରେ । ମାତ୍ର ଆମ୍ଭ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦ୍ଵାରା ସେ ସାଧନ ପ୍ରଦାନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରେ । ଏକ ବିକଶିତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ, କେବଳ ଅର୍ଥ ଲଗାଣକାରୀ ସଂସ୍ଥାଙ୍କ ବିଶ୍ଵାସଭାଜନ ହୋଇପାରିଲେ, ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଉପଲବ୍ଧ ଅର୍ଥରେ ଆବଶ୍ୟକ କଞ୍ଚାମାଲ, ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାଧନ, ବିଦ୍ୟୁତ ଓ ପାଣି ଭଳି ଉପଯୋଗୀ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରିବ । ଉତ୍ତମ ଉତ୍ପାଦନ ସାଂଗଠନିକ ଦକ୍ଷତା ପାଇଁ ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ସମ୍ବଳଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ସ ଓ ଉପଲବ୍ଧତା ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ଏକ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ମିଶ୍ରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଉଦ୍ୟୋଗର ହିତ ପାଇଁ ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀର ମୂଳତାଲ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନରେ ଉତ୍ପାଦର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଏହାର ବଜାର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ କାମ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏପରିକି ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ପାଦକ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକର ଯୋଗାଣ ଉତ୍ସକୁ ଉନ୍ନତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ଵରୂପ, ଏକ ମଟର ଗାଡ଼ି ଉତ୍ପାଦନ କାରଖାନା ହେଉ ବା ବର୍ଗର/ପିଜା ପ୍ରସ୍ତୁତିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉ, ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କୁ କେବଳ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବଜାର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ ଚଳିବନି । ବରଂ ଏସବୁକୁ ଉତ୍ପାଦ ଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ପାଦନ ଗୁଡ଼ିକର ଅନେକ ଯୋଗାଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

୫. ଆଶଙ୍କା ମୁକାବିଲା (Risk taking) : ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନଗୁଡ଼ିକର ଯୋଗାଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟମଟି ସଫଳ ହେଉ ବା ନ ହେଉ ସମସ୍ତ ଉତ୍ପାଦନ ଯୋଗାଣକାରୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ଦେବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଚୁକ୍ତିବଦ୍ଧ ହୋଇଥାଏ । ସୁତରାଂ ଭୁମି/ଘର ମାଲିକକୁ ତା’ର ଭଡ଼ା ଦେବାକୁ ପଡ଼େ, ପୁଞ୍ଜି/ଅର୍ଥ ଲଗାଣକାରୀଙ୍କୁ ସୁଧ ଦେବାକୁ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ମଜୁରୀ ଦେବା ମଧ୍ୟ ନିହାତି ଦରକାର । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକଟରେ ଯେ ଲାଭ ହେବ, ତା’ର କୌଣସି ନିଶ୍ଚିତତା ନଥାଏ ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗୀ ଯେ, ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷତି ସହିବା ଏକ ବିରଳ ଘଟଣା । କାରଣ ସେ ସମ୍ବୁଞ୍ଜାନ ହେବାକୁ ଥିବା ଆପାଦକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରେ । ଉଦାହରଣସ୍ଵରୂପ, ସେ ନିଜ ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ସହିତ ପୂର୍ବରୁ ଚୁକ୍ତି କରିପାରେ । ଏପରିକି ସେ ଜଣେ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ବା ଅନ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଇପାରେ । ସାଧାରଣତଃ ଆଶଙ୍କା ମୁକାବିଲା କହିଲେ ଅଭିଳକ୍ଷିତ ଲାଭ ଠାରୁ ପ୍ରକୃତ ଲାଭ କମ୍ ହୋଇପାରେ ।

ସାଧାରଣରେ ବିଶ୍ଵାସ ଯେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ବହୁ ଆଶଙ୍କାର ସମ୍ବୁଞ୍ଜାନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହା ସତ୍ୟ, କାରଣ ଉଦ୍ୟୋଗକୁ ବୃଦ୍ଧି ଭାବେ ଚୟନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ଚାକିରିଆ ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟବୃତ୍ତି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଭଳି ନିଶ୍ଚିତ ରୋଜଗାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥାଏ । ବାସ୍ତବରେ ଜଣେ ଚାକିରୀ ଛାଡ଼ି ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗ ଆରମ୍ଭ କଲା ବେଳେ ସମାନ ପରିମାଣରେ ଆୟ କରିପାରିବ କି ନାହିଁ, ତା’ର ହିସାବ ନିକାଶ କରିଥାଏ । ଦେଖୁଥିବା ଲୋକେ ଭାବନ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ ବଡ଼ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ବୁଞ୍ଜାନ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ, ଉଦ୍ୟୋଗୀଜଣକ ତା’ର ସପକ୍ଷ ଓ ବିପକ୍ଷ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସମ ଭାବରେ ଚଢ଼ିଲିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ଏତେ ବିଶ୍ଵାସ ଥାଏ ଯେ ପଚାଶ ପ୍ରତିଶତ ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ପ୍ରକଟକୁ ଶହେ ପ୍ରତିଶତରେ ପରିଣତ କରିଥାନ୍ତି । ଅଧିକ ଆଶଙ୍କାପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଏଡ଼େଇଯିବା ସହ ଅତି କମ୍ ଆଶଙ୍କା ଥିବା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପସନ୍ଦ କରିନଥାନ୍ତି । କାରଣ ଅଭିଳକ୍ଷିତ ପ୍ରଦର୍ଶନଠାରୁ କମ୍ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଘାତ ଦେଇଥାଏ ।

ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ, ଉଦ୍ୟୋଗିକୀ ଶବ୍ଦଟି ‘ବ୍ୟବହାରଗତ ପ୍ରକୃତି’ଗୁଡ଼ିକର ସୂଚନା ଦେଉଛି । ସେଥିରେ (i) ଜଣେ ସମସ୍ୟାର ଅଂଶ ନ ହୋଇ ସମାଧାନକାରୀ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଓ ମେଧା ବ୍ୟବହାର କରି ନୂତନ ସମାଧାନର ସୂତ୍ର ଉଦ୍ଭାବନ କରେ । (iii) ଭବିଷ୍ୟତରେ ହେବାକୁ ଥିବା ସୁଯୋଗ ବା ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ସମ୍ବଳ ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେଇ ଚିନ୍ତା କରିଥାଏ । (iv) ନିଜସ୍ୱ ଧାରଣାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ହୃଦବୋଧ କରାଇବା ଭଳି ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ସହ ପ୍ରକଟ ପାଇଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ହାସଲ କରିଥାଏ । (v) ସମସ୍ତ ଘାତ-ପ୍ରତିଘାତକୁ ସହ୍ୟ କଲାଭଳି ସାହସୀ ହୃଦୟର ବ୍ୟକ୍ତି ହେବା ସହ ବିଫଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁରଖେ ଓ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇଥାଏ ।

ଐଦ୍ୟୋଗିକୀ ଓ ପରିଚାଳନା ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ (Relationship between Entrepreneurship and Management) : ଐଦ୍ୟୋଗିକୀ କହିଲେ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରିବା ତଥା ନବୀକରଣକୁ ବୁଝାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଏହା ଏକ ନୂତନ ବ୍ୟବସାୟ ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହୁଏ । ପ୍ରକଟକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଚଳନ୍ତି ବ୍ୟବସାୟ ବୋଲି ଲାଗିଥାଏ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଉତ୍ପାଦ, ବଜାର, ବୈଷୟିକ ତଥା ଢାଞ୍ଚାଗତ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଲେ ପୁଣି ନୂତନ ରୂପ ପାଏ । ପ୍ରକୃତରେ ନୂଆ ନୂଆ ସଂଯୋଜନା ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲାବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଜଣେ ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଭାବେ ବିବେଚିତ କରାଯିବ । ସେମାନେ ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗକୁ

ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କଲା ପରେ ଉପରୋକ୍ତ ଗୁଣାବଳୀରୁ ବଞ୍ଚିତ ରହନ୍ତି । ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲେ ଅନ୍ୟମାନେ ତାର ପରିଚାଳନା ଭାର ନେଇଥାନ୍ତି । ବିକଶିତ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ନୂତନ ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିବା ବେଳେ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲେ ପରିଚାଳକମାନେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନ ନେଇଯାନ୍ତି ।

ମାତ୍ର ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ମାଲିକ-ପରିଚାଳକ ଭୂମିକାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ, କାରଣ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ପ୍ରକଟର ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟାପାର ସହିତ ଓତଃପ୍ରୋତଃ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପରିଚାଳନାଗତ ଦକ୍ଷତାର ଅଭାବ ହିଁ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବସାୟରେ ଅସଫଳତା ଆଣିଥାଏ । କୌଣସି ପରିଚାଳକକୁ ଯେପରି ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ଉଦ୍ୟୋଗୀର ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ସେହିପରି ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀର ମଧ୍ୟ ପରିଚାଳନାଗତ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିଲେ ହିଁ ପ୍ରକଟ ସଫଳତାର ସ୍ୱାଦ ଚାଖୁ ପାରିବ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ପରିଚାଳକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପଥ ପରିଷ୍କାର କରନ୍ତୁ କିମ୍ବା ନିଜେ ପରିଚାଳକ ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ଭାଳନ୍ତୁ । ସଫଳତା ପାଇଁ ଉଭୟ ଐଦ୍ୟୋଗିକୀ ଓ ପରିଚାଳନାର ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି । ଏଠାରେ ଐଦ୍ୟୋଗିକୀ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟର ଅବତାରଣା କରାଗଲା ।

ଐଦ୍ୟୋଗିକୀ ଓ ପରିଚାଳନା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ

କ୍ର.ସଂ.	ପାର୍ଥକ୍ୟର ଆଧାର	ଐଦ୍ୟୋଗିକୀ	ପରିଚାଳନା
୧.	ଧ୍ୟାନ କ୍ଷେତ୍ରିକ	ନୂତନ ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗ	ଏକ ଚଳନ୍ତି ବ୍ୟବସାୟ କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ
୨.	ସମ୍ବଳ ଅନୁସ୍ଥାପନ	ଉଦ୍ୟୋଗୀ ସମ୍ବଳର ଅଭାବରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେ ସମ୍ବଳ ଯୋଗାଡ଼ କରେ ।	ଜଣେ ପରିଚାଳକ ପାଖରେ ଥିବା ସମ୍ବଳକୁ ନେଇ ଚିନ୍ତିତ ରହେ ।
୩.	କାର୍ଯ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ	ଅନୌପଚାରିକ	ଔପଚାରିକ
୪.	ମୂଳ ପ୍ରେରଣା	ଉପଲବ୍ଧ	ସମତା

୫.	ଉଦ୍ୟୋଗ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା	ମାଲିକ	କର୍ମଚାରୀ
୬.	ପ୍ରାଥମିକ ଆର୍ଥିକ ଫାଇଦା	ଲାଭ	ଦରମା
୭.	ନବୀନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ	ପୂର୍ବସ୍ଥିତିକୁ ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରଦାନ କରେ	ପୂର୍ବସ୍ଥିତିକୁ ଜାରି ରଖେ
୮.	ଆଶଙ୍କା ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ	ଆଶଙ୍କା/ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଏ	ଶଙ୍କା ବିମୁଖ
୯.	ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ	ବିବେଚନାତ୍ମକ ତର୍କ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାହସ ଓ ଦୃଢ଼ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ।	ନିଗମନାତ୍ମକ ତର୍କ ଓ ଗବେଷଣା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ।
୧୦.	କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ମାପକ	କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟ	ବୃହତ୍ ବ୍ୟବସାୟ
୧୧.	ପ୍ରାଥମିକ ଯୋଗ୍ୟତା/ ନିପୁଣତା ଆବଶ୍ୟକତା	ସୁଯୋଗ ଚିହ୍ନଟକରଣ, ଉତ୍ସାହପଣ ଓ ସମ୍ବଳ ବୁଝାମଣା	କାର୍ଯ୍ୟସଂଗଠିତ କରିବା, ତନ୍ତ୍ର ଅଭିକଳ୍ପ ଓ ପ୍ରଣାଳୀର ରୂପରେଖ ଏବଂ ମାନବ ସମ୍ବଳ ପରିକଳ୍ପନା
୧୨.	ବିଶେଷଜ୍ଞତା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ	ଜଣେ ସର୍ବଜ୍ଞାନନ୍ତା ଯାହାର ସବୁ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ଥିବା ସହ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ନିଜେ କରିପାରୁଥିବ ।	ବିଶେଷଜ୍ଞ

ଆର୍ଥିକ ବିକାଶରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କ ଭୂମିକା (Role of Entrepreneurs in Relation to Economic Development) : ତୁମେ ଜାଣିଛ ଯେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସୁନିୟୋଜିତ କରିଥାନ୍ତି । ଏହା ବିନା ଭୂମି, ଶ୍ରମ ଓ ପୁଞ୍ଜି ଭଳି ଉତ୍ପାଦନ ସାଧନଗୁଡ଼ିକ ସେମିତି ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତେ । ସେମାନେ ଉତ୍ପାଦନର ଉତ୍ତାପନ ବା ଆବିଷ୍କାର କରି ନଥାଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଭାବେ ନିୟୋଜିତ କରି ବାଣିଜ୍ୟିକ ଭିତ୍ତିରେ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ବଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଲାଭଦାୟୀ ଓ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏପରିକି କୁହାଯାଏ ଯେ ଉଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବିନା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୃକ୍ଷ ଜଙ୍ଗଲୀ ଘାସ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପଥର ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତେ । ନିମ୍ନରେ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଉଦ୍ୟୋଗୀଙ୍କ ଅବଦାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

୧. ସମୁଦାୟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନକୁ ଅବଦାନ (Contribution to GDP) : ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନର ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଲେ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ । ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ ହିଁ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶର ପରିଭାଷା ଅଟେ । ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ହିଁ ଆୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ତୁମେ ଜାଣିଛ । ତେଣୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକଳ୍ପ/ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ବା ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି ।

୨. ପୁଞ୍ଜି ନିର୍ମାଣ (Capital formation) : ଉଦ୍ୟୋଗ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପ୍ରକୃତରେ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର ଅଭିବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଥାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ନିଜର ସଞ୍ଚିତ ଅର୍ଥ ସହ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରି ପୁଞ୍ଜି ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯୋଗଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଅନୌପଚାରିକ

ଅର୍ଥଲଗାଣ ଔପଚାରିକ ଭାବରେ ବ୍ୟାଙ୍କ, ଆର୍ଥିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ପୁଞ୍ଜି ବଜାରରୁ ମିଳିଥିବା ସମ୍ବଳର ପରିପୁରକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

୩. ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି (Generation of Employment) : ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂଆ ବ୍ୟବସାୟ ବିଭିନ୍ନ ଦକ୍ଷତା, ନିପୁଣତା ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତିର ଉତ୍ସ ଅଟେ । ସୁତରାଂ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଖରେ ପୁଞ୍ଜି ନାହିଁ କିମ୍ବା ଭୂମିରୁ ଆୟ ନଥାଏ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଜୀବିକାର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଏହା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେବଳ ଜୀବିକା ବା ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ରାହା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ, ବରଂ ଶ୍ରମିକ ତଥା ତାଙ୍କ ପରିବାର ପାଇଁ ଏକ ଉନ୍ନତ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରଦାନ ସହ ବୃତ୍ତି ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହିପରି ଭାବେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ବହୁଲୋକଙ୍କ ଜୀବନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାନ୍ତି ।

୪. ଆର୍ଥିକ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ (Generation of Business Opportunities for Others) : ତୁମେ ଜାଣିଥିବ ଯେ ସମାନ ପରିମାଣର ଉତ୍ପାଦନ ସାମଗ୍ରୀ ବ୍ୟବହାରରେ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ଦକ୍ଷତା କୁହାଯାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ (କ) ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଉନ୍ନତିକରଣ, ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ହ୍ରାସ, ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ (ଖ) ବୈଷୟିକ ଉନ୍ନତିକରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଶ୍ରମ-ପୁଞ୍ଜି ଅନୁପାତରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଲେ ଆର୍ଥିକ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ । ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଯେ, ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଯୋଗାଇଦେଲେ ଉତ୍ପାଦିକା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ ।

୬. ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ବିବିଧତା ଓ ପରିସର ବୃଦ୍ଧି (Increasing the Spectrum and Scope of Economic Activities) : ବିକାଶ କହିଲେ କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାଠାରୁ ଅଧିକ ବା ଉନ୍ନତତର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝାଏ

ନାହିଁ । ଭୌଗୋଳିକ, କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ତଥା ବୈଷୟିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ବିବିଧତା ଆଣିବା ବିକାଶର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ । ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଚାହିଦା ଓ ଯୋଗାଣର ଚକ୍ରବ୍ୟୁହ ମଧ୍ୟରେ ପେଷି ହୋଇଥାନ୍ତି । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଏହି ଚକ୍ରବ୍ୟୁହକୁ ଭେଦ କରନ୍ତି ଓ ଚକ୍ରଗତିକୁ ଭଙ୍ଗ କରିଥାନ୍ତି । ଆୟୋଜନ ଓ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଦ୍ୱାରା ଦେଶୀୟ ଉତ୍ପାଦନକୁ ରପ୍ତାନୀ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଦେଶ ଭିତରେ ଚାହିଦା ନଥିଲେ ବି ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟାହତ ହୋଇନଥାଏ । (ଏହା ଦ୍ୱାରା ଚାହିଦା ଚକ୍ରକୁ ଚକ୍ରବ୍ୟୁହ ଭେଦ ହୁଏ) । ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଭାରତ ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ପାଦର ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିନିର୍ମାଣ କେନ୍ଦ୍ର ଭାବେ ଉଭା ହେବାକୁ ଯାଇଛି ।

ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଣଜନିତ ଚାପ ଅର୍ଥାତ୍ ବାହ୍ୟ ବା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଅସମର୍ଥତାର ଶିକାର ହୋଇଥାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ସ୍ଥାନୀୟ ବା ବିଦେଶରୁ ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ କରି ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ କରିଥାନ୍ତି । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମାଧ୍ୟମରେ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପରିଚାଳିତ କରିଥାନ୍ତି । କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ବା ସେବା ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରକଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଶକୁ ବିକାଶଶୀଳରୁ ଉଦୀୟମାନ ତଥା ବିକଶିତ ଦେଶରେ ପରିଣତ କରିଥାନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ବହୁଦେଶୀୟ ବିକାଶ କମ୍ପାନୀ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ବାସ୍ତବତାର ପରିଣତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ।

୭. ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ (Impact on Local Communities) : ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ, ମୂଳତଃ କ୍ଷତ୍ର ବ୍ୟବସାୟ ହିଁ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମତା ଆଣିବାରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ । ସମାଜରେ ଅନେକ

ଅବହେଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ରହିଛନ୍ତି । କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟ ହିଁ ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅନଗ୍ରସର ବର୍ଗର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ପୂରଣ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତାର କୌଣସି ବାଧା ନଥିବାରୁ ଏହି ଅବହେଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗ ବୃତ୍ତି ହିଁ ବେଶ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଜୀବିକା ହୋଇପାରେ ।

କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଗ୍ରାମୀଣ ଶିଳ୍ପ ଓ କାରିଗରୀ କୌଶଳ ଭିତ୍ତିକ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପୀର ପ୍ରସାର ହେଲେ ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କ ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶର ଚିତ୍ରପଟ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇପାରିବ । ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାର ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଉଦ୍ୟୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶ ତଥା ଉଦ୍ୟୋଗ-ଉଦ୍ୟୋଗ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତଃସମ୍ବନ୍ଧ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ କେତେକ ସାଧାରଣ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଉଦ୍ୟୋଗପୁଞ୍ଜୀ (Entrepreneurship clusters in India) ସିମ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଏ ସବୁର ବିକାଶ କରାଯାଇଛି ।

କେତେକ କର୍ପୋରେଟ ସଂସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କୁ ଲାଭାନ୍ୱିତ କଲା ଭଳି ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ସିମ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଜର ନିମ୍ନ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଗର ଉଦ୍ୟୋଗୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ।

୮. ଅନୁସନ୍ଧାନ, ପରୀକ୍ଷାନିରିକ୍ଷା ଓ ସାହାସୀ ହେବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା (Fostering Exploration Experimentation and Daring) : ପରମ୍ପରା ତଥା ବିଶ୍ୱାସ ଆଦି ବିକାଶର ପରିପତ୍ତୀ ଶୃଙ୍ଖଳକୁ ଭାଙ୍ଗିଲେ ହିଁ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଯଦି ସମୁଦ୍ରକୁ ଅଭିମୁଖ କରିବା ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା ତାହେଲେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାନ୍ତା । ପ୍ରଚଳିତ ଜୀବନଧାରାକୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରିବା

ସହ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଏକ ସୁଯୋଗ ଭାବେ ଉପଯୋଗ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ହିଁ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସୁଯୋଗ ଭାବେ ଉପଲବ୍ଧ କରି ନୂଆ ନୂଆ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ସହ ସାହାସର ସହ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼ିଥାନ୍ତି । କିଛି ନୂଆ କରି ଦେଖାଇବାର ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶର ଉର୍ବର ଭିତ୍ତିଭୂମି ଗଢ଼ିଉଠେ ।

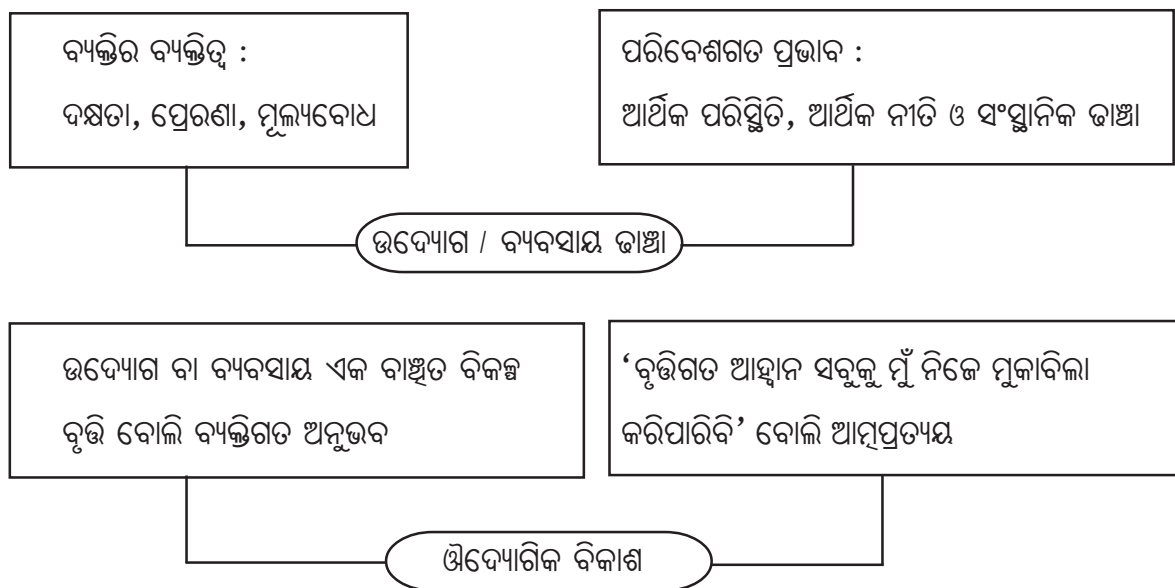
‘ଲଗାନ’ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରର ଭୁବନ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ ଜାଣିଥିବ । କ୍ରିକେଟ ଖେଳ ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣି ନଥିବା ଗ୍ରାମୀଣ ଯୁବକଙ୍କୁ ନେଇ ସେ ଏକ ସଫଳ କ୍ରିକେଟ ଟିମ୍ ଗଢ଼ି ପାରିଥିଲେ । ସେହିପରି ‘ନିର୍ମା’ ଲୁଗାସଫା ପାଉଡର ନିର୍ମାତା କର୍ମଣ ଭାଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଲିଭର କମ୍ପାନୀର ‘ସର୍ଫ’କୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରିବା ସହ ସଫଳ କରିପାରିଥିଲେ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ, ଅଦମ୍ୟ ସାହସ ହିଁ ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ସଫଳତାର ସ୍ୱାଦ ଚଖାଇଥାଏ ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶରେ ସହାୟକ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଏହାର ବିପରୀତ କ୍ରମ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଅଟେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଘଟିଲେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଏକ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଅର୍ଥନୀତି ହିଁ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାଏ ।

ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା (Entrepreneurial Competencies) : ବଡ଼ ହେଉ ବା ଛୋଟ ହେଉ, ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟର ସୂଚାରୁ ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଦକ୍ଷତା ଆବଶ୍ୟକ । ଉଦ୍ୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ନିତାନ୍ତ ଜରୁରୀ । ତେବେ ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା କହିଲେ କ’ଣ ବୁଝାଏ ? ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ କେଉଁ ସବୁ ଗୁଣ ଥିଲେ ସେ ଜଣେ ଦକ୍ଷ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ହୋଇପାରିବ ? ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଗୁଣାବଳୀର ସମାହାର । ଇଂରେଜୀରେ

ସଂକ୍ଷେପରେ ଏହାକୁ କ୍ୟାସ ବା KASH (Knowledge + Attitude + Skill + Habits) କୁହାଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଉଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା କହିଲେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜ୍ଞାନ, ବୈଷୟିକ କୌଶଳ, ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ମନସ୍ତାତ୍ମିକ ବିଶେଷତା ଯଥା ଅନ୍ତଦୃଷ୍ଟି, ଉତ୍ସାହ ଓ

ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ସୁଅଭ୍ୟାସ ଆଦି ସମାହାରକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ରେଖାଚିତ୍ରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର । ଏଥିରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶରେ ଆବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଏଥିରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ, ପରିବେଶଗତ ପ୍ରଭାବ ସହ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଗୁଣାବଳୀର ସମାହାର ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶ ସହ ଓତଃପ୍ରୋତଃ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ । ଏଠାରେ ‘ସମାହାର’ ଶବ୍ଦଟି ବେଶ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କୌଣସି ଉଦ୍ୟୋଗ/ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରକଳ୍ପର ରୂପରେଖ ଉପସ୍ଥାପନା ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ ଉତ୍ତମ ଲିଖନ ପଠନ ଓ ଭାଷଣ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଏଥିପାଇଁ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ ପ୍ରକଳ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ, ସୂଚନା ସଞ୍ଚାର ମାଧ୍ୟମ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ତଥା ଶ୍ରେଣୀକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବା ସହ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାର କ୍ଷମତା ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଜ୍ଞାନ, ଉତ୍ସାହ, ନିପୁଣତା ଓ ସୁଅଭ୍ୟାସ ଆଦି ଗୁଣ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦକ୍ଷ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ହେବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ମାନବ ସମ୍ବଳବିକାଶ ବିଶେଷତଃ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶରେ ଦକ୍ଷତା ବିଚାରଧାରାର ଆଦ୍ୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଭାବେ ହାର୍ଡ୍‌ୱେର୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମନୋବିଜ୍ଞାନୀ ପ୍ରଫେସର ଡାଭିଡ୍ ମାକଲେଲାଣ୍ଡଙ୍କୁ ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ସେ ୧୯୬୦ ଦଶକର ଶେଷ ଭାଗ ଓ ୧୯୭୦ ଦଶକ ଆଦ୍ୟ ଭାଗରେ ଦକ୍ଷତା କାରକ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଜ୍ଞା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ବ୍ୟକ୍ତି/ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏହି ଦକ୍ଷତା କାରକଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଧ୍ୟାନ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରକଳ୍ପର ସଫଳ ରୂପାୟନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରାକ୍ କଳନା କରିହେବ ବୋଲି ମାକଲେଲାଣ୍ଡ କହିଥିଲେ । ଦକ୍ଷତା ପରିମାପକ ଜାତି, ଲିଙ୍ଗ ବା ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନୈତିକ ଆଦି ପକ୍ଷପାତପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚାରଧାରାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରହିବା ନିତାନ୍ତ ଜରୁରୀ । ବ୍ୟକ୍ତିର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ନୁହେଁ, ବରଂ କାର୍ଯ୍ୟନିପୁଣତା ହିଁ

ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ । ସେଥିପାଇଁ ତ ଜଣେ ପରିଚାଳକ/ଉଦ୍ୟୋଗୀର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ହିଁ ପରିଚାଳନା/ଉଦ୍ୟୋଗିକୀ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତିର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ । ସୁତରାଂ ଉଦ୍ୟୋଗୀ/ବ୍ୟବସାୟୀ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରିବ ।

ତେବେ, ଉଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ କେଉଁ ସବୁ ଦକ୍ଷତାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ? ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଭାରତର ଉଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥା (Entrepreneurship Development Institute of India-EDI) ର ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ଗବେଷଣାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ।

ଉଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥା (EDI) ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କର ପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ ଉତ୍କର୍ଷତା ବୃଦ୍ଧିରେ ୧୫ଟି ଦକ୍ଷତାଗୁଣର ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା—

୧. ଆଗଭର ହେବା (Initiative) : ବାଧ୍ୟବାଧକତାରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ସ୍ୱୟଂକ୍ରିୟ ହେବା ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପକ୍ଷେ ନିତାନ୍ତ ଜରୁରୀ । ସେ ପଥପଦର୍ଶକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରିହାର କରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।
୨. ସୁଯୋଗର ଅବଲୋକନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟାନୁୟନ (Sees and Acts on opportunities) : ଏକ ସଫଳ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟବସାୟ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ସଠିକ୍ ଆକଳନ କରିବାର ମନୋବୃତ୍ତି ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନ ଅନୁଭୂତିକୁ ଆଧାର କରି ସୁଯୋଗକୁ ଚିହ୍ନିବା ସହ କାର୍ଯ୍ୟାନୁୟନ ସମ୍ଭବ ।
୩. ଅଧିବସାୟୀ (Persistence) : ସଫଳ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ କଦାପି ହାର ନ ମାନିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ରହିବା ନିତାନ୍ତ ଜରୁରୀ । କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବା ସଫଳ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମ ଜାରିରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
୪. ତଥ୍ୟ ଜିଜ୍ଞାସା (Information seeking) : ବ୍ୟବସାୟୀ/ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଜ୍ଞାନପିପାସୁ ହେବା ସହ ନିଜ

କ୍ଷେତ୍ର ସହ ଜଡ଼ିତ ବିଦ୍ୱାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବା, ବିଷୟ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରିବା, ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ପୁସ୍ତକ/ମାଗାଜିନ୍ ଆଦି ପଢ଼ିବା ସହ ବିଭିନ୍ନ ମତାମତ ଓ ତଥ୍ୟ ପ୍ରତି ଉଦାର ଭାବ ଯୋଷଣ କରିବା ଦରକାର ।

୫. ଉଚ୍ଚ ଗୁଣବତ୍ତା ପ୍ରତି ସଜାଗ ରହିବା (Concern for High Quality of Work) : କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନାରେ ସମସ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ଗୁଣ ପ୍ରତିଧ୍ୟାନ ଦେବା ସହ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାପକ/ମାନଦଣ୍ଡକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ଦରକାର ।
୬. ବ୍ୟବସାୟିକ ରୁଚ୍ଛି ପ୍ରତି ବଚନବଦ୍ଧତା (Commitment to work contact) : ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟିକ ରୁଚ୍ଛି ସମ୍ପାଦନା କରିବା ଜରୁରୀ । ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶ୍ରମ/କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର ପୂର୍ବକ ରୁଚ୍ଛିନାମାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।
୭. ଦକ୍ଷତାଭିମୁଖୀ ହେବା (Efficiency Orientation) : କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନାରେ ଦକ୍ଷତାଭିମୁଖୀ ହେବା ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମ, ଅର୍ଥ ଓ ସମୟ ସଞ୍ଚୟ ସମ୍ଭବ ।
୮. ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଯୋଜନା (Systematic Planning) : କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ/ ଉଦ୍ୟୋଗର ବିଭିନ୍ନ ଆନୁସଙ୍ଗିକ ଦିଗ ଯଥା ଉତ୍ପାଦନ, କ୍ରୟବିକ୍ରୟ ଓ ଆର୍ଥିକ ଦିଗଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ତନ୍ତ୍ର ତନ୍ତ୍ର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ସହ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଯୋଜନା କରିବା ଦରକାର । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଜନା/ପ୍ରକଳ୍ପଟି ଯେପରି ସଫଳ ହୁଏ ସେଥିପାଇଁ ରଣକୌଶଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।
୯. ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ (Problem-solving) : ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଆସୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟାର ଲକ୍ଷଣ, ନିଦାନ ଓ ନିରାକରଣ କରିବା କ୍ଷମତା ବ୍ୟବସାୟୀ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୦. ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ (Self-Confidence) : ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଥିବା ଆହ୍ୱାନ/ବିପଦଗୁଡ଼ିକୁ ସାମନା କରିବା ବା ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟୀ/ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ ଗଭୀର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଜରୁରୀ ।

୧୧. ଦୃଢ଼ ମତ ପୋଷଣ (Assertiveness) : ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ତଥା ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ସଫଳ ଉଦ୍ୟୋଗୀର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଗୁଣ । କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସନ୍ଦେହ ଦୂର କରିବା ସହ କାର୍ଯ୍ୟର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରାଇବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

୧୨. ପ୍ରରୋଚିତ କରିବା (Persuasion) : ଯୁକ୍ତି ବା ଉପଦେଶ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ସହ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ହାସଲ କରିବାର ଗୁଣ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୩. ପ୍ରଭାବକାରୀ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ (Use of Influence Strategies) : ଏହା ନେତୃତ୍ୱ ନେବାର ଗୁଣକୁ ସୂଚାଇଥାଏ । ଦକ୍ଷ ନେତୃତ୍ୱଗୁଣ ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବା ଦରକାର ।

୧୪. ନିରନ୍ତର ନିରୀକ୍ଷଣ (Monitoring) : ପ୍ରକୃଷ୍ଟ/ଯୋଜନାଟି ଠିକ୍ ଭାବରେ ରୂପାୟିତ ହେଉଛି କି ନାହିଁ ତା'ର ନିରନ୍ତର ନିରୀକ୍ଷଣ ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୫. କର୍ମଚାରୀ କଲ୍ୟାଣ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହେବା (Concern for Employee Welfare) : କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗର ସଫଳତା କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ବ୍ୟବସାୟୀ / ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଏହାକୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ସହ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ଯୋଜନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି, ଏସବୁ ଦକ୍ଷତା କିପରି ହାସଲ କରିହେବ ? କୌଣସି ଉଦ୍ୟୋଗ/ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟ, ପ୍ରାଦେଶିକୀ, ବୃତ୍ତି, କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ଏବଂ ସଂସ୍ଥା ଆଦି ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ଜ୍ଞାନ ଦକ୍ଷତା କୁହାଯାଏ । ପୁସ୍ତକରୁ ଏବଂ ବିଷୟ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଆଲୋଚନାରୁ ଜ୍ଞାନ ଦକ୍ଷତା ହାସଲ କରିହେବ । କୌଣସି ଦକ୍ଷତା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ କମ୍ ସମୟ, କମ୍ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ଓ ସୁଚାରୁ ଭାବେ ସମ୍ପାଦନ କରାଯାଇଥାଏ । ବାରମ୍ବାର ଅଭ୍ୟାସ ଦ୍ୱାରା ଏହା ହାସଲ କରାଯାଇପାରେ । କଥାରେ ଅଛି ‘ଅଭ୍ୟାସ ବଳେ ସର୍ବସିଦ୍ଧି’ ।

ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟା (Process of Entrepreneurship Development) :

ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ ଆପଣାଛାଏଁ ହୁଏ ନାହିଁ । ବରଂ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ତା'ର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଚାଲିଥିବା ନିରନ୍ତର ପାରସ୍ପରିକ କ୍ରିୟାରୁ ଏହାର ଉଦ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗ/ବ୍ୟବସାୟକୁ ଏକ ବୃତ୍ତି ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ନିଜସ୍ୱ ପସନ୍ଦ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ତେବେ, ଏହା ବ୍ୟକ୍ତିର ମନ ପସନ୍ଦର କାର୍ଯ୍ୟ ହେବା ସହ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ବିକଳ ହେବା ଦରକାର । କୌଣସି ଉଦ୍ୟୋଗ/ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ ହେବାପୂର୍ବରୁ ଉଭୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇଟିଯାକ କାରକ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ । ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶରେ ଉଭୟ ବାଞ୍ଛନୀୟତା ଓ ସମ୍ଭାବନା ଦିଗ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହେବା ଜରୁରୀ । ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶ ନକ୍ସା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସମୟରେ ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇଟିଯାକ ସର୍ତ୍ତ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ସାଧାରଣ ଭାବେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉଦ୍ୟମକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିବା ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ ପାଇଁ ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁକୂଳ ରହିଥାଏ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆୟ ଉପରେ କମ୍ କର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, କମ୍ ସୁଧହାର ତଥା ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ମୁଦ୍ରାସ୍ଥାପି ଉଦ୍ୟୋଗୀକରଣକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଥାଏ । (ତେବେ ଏପରି

କାହିଁକି ହୋଇଥାଏ ?) ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ତୁଳନାରେ ସ୍ୱଦେଶୀ ମୁଦ୍ରାର ମଧ୍ୟମ ବା କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ବା ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ସ୍ୱଦେଶୀ ମୁଦ୍ରାର ସାମାନ୍ୟ କମ୍ ବିନିମୟ ମୂଲ୍ୟ ଆମଦାନୀ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ତଥା ରପ୍ତାନୀ ପ୍ରୋତ୍ସାହନକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଥାଏ । (ଏପରି କାହିଁକି ହୋଇଥାଏ ?) ବିକଶିତ ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଉତ୍ତମ ଆଧାରିକ ସଂରଚନା, ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଅମଳାତନ୍ତ୍ର ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅନୁକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଜାତୀୟ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥାନ (website : niesbud.nic.in), ଭାରତୀୟ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥା (website : ediindia.org) ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ବିକାଶ ତଥା ସଚେତନତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଥାନ୍ତି । ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶର ସଫଳତା ଓ ବିଫଳତା ପାଇଁ ପ୍ରଚଳିତ ସାମାଜିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବେଶ ବେଶ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଯେଉଁ ସମାଜରେ ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ସହ ବୃତ୍ତି ଚୟନ କରାଯାଏ, ନୂତନ ଅନୁସନ୍ଧାନ, ଅନୁବେଷଣ ଓ ପ୍ରୟୋଗର ସୁଯୋଗ ରହିଥାଏ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉପଲବ୍ଧିର ଗୁଣଗାନ କରାଯାଏ ତଥା ଉଦ୍ୟୋଗୀ/ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଆଯାଏ; ସେଠାରେ ଉଦ୍ୟୋଗକୁ ବୃତ୍ତି ଭାବେ ଚୟନ କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଉତ୍ସାହୀ ତଥା ଦକ୍ଷ ପୁରୁଷ/ମହିଳା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ପ୍ରେରଣା (Entrepreneurial motivation) :

ଯେଉଁ ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷଙ୍କ ଠାରେ ନିଜସ୍ୱ ଦକ୍ଷତା ରହିଛି ଏବଂ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହେବା ପାଇଁ ପ୍ରରୋଚିତ ହୋଇନାହାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଭବିଷ୍ୟତ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣର ଉତ୍ସ ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରେ । ତେବେ ‘ପ୍ରେରଣା କେଉଁଠୁ ମିଳେ ?’ ପ୍ରଶ୍ନଟି ପଚାରିବା ସହଜ, ମାତ୍ର ଏହାର ଉତ୍ତର ଦେବା ସହଜ ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡି ତାଙ୍କର ଅଣ୍ଟୁ ଆବିଷ୍କାରକୁ ବ୍ୟବସାୟ ସୁଯୋଗରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବାର

ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ । ଏକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉପଲବ୍ଧି ଏବଂ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ଦକ୍ଷତା ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପାଇଁ “ସାଫଲ୍ୟ ଅଭିଳାଷୀ” ହିଁ ପ୍ରମୁଖ ସଞ୍ଚାଳକ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ ।

ସାଫଲ୍ୟ ଅଭିଳାଷୀ (Need for Achievement or N-Ach) :

କିଛି କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକୁ କରି ଦେଖାଇବାର ଇଚ୍ଛାକୁ ‘ସାଫଲ୍ୟ ଅଭିଳାଷୀ’ କୁହାଯାଏ । ଏଥିରେ କୌଣସି ଭୌତିକ ପଦାର୍ଥ, ମାନବ ବା ପରିକଳ୍ପନାକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା ସହ ସଫଳ ବିନିଯୋଗ ବା ନିୟୋଜିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସହଜ ତଥା ସ୍ୱାଧୀନଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସବୁକୁ ପ୍ରତିହତ କରି ଉଚ୍ଚ ମାନଦଣ୍ଡ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଦରକାର । ନିଜଠାରୁ ନିଜକୁ ଉତ୍କର୍ଷ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭାବ ସହ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀମାନଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇବା ଦରକାର । ପ୍ରତିଭାର ସଫଳ ବିକାଶ କରି ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ହୁଏ । ବାସ୍ତବିକ ନିଜସ୍ୱ ପ୍ରତିଭାର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । କାରଣ ଜଣେ କର୍ମଜୀବୀ ତା’ର ଦୈନନ୍ଦିନ ସକାଳ ୯ ରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଚାପ ତଥା ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ପରିସ୍ଥିତିର ଶିକାର ହୋଇଥାଏ । କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ନୀତିନିୟମଗୁଡ଼ିକର ସଠିକ୍ ପାଳନଜନିତ ଚାପ ତଥା ମାଲିକଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ କାମ କରିବା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମବିକାଶ ଓ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରତିହତ ହୁଏ । ନିଜର ଦକ୍ଷତା ତଥା ଅଭିରୁଚିକୁ ସୁହାଇବା ଭଳି ଏକ କର୍ମ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସ୍ୱ ବ୍ୟବସାୟ/ଉଦ୍ୟୋଗ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଆଧିପତ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନିତା (Need for power or N-pow) :

ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଜ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ କରିବା ସହ ସେମାନଙ୍କର ଆଚରଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ବାଞ୍ଛିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ କରାଇବାକୁ ହିଁ ଆଧିପତ୍ୟ